समासः

Standard difficulty · 20 questions · 40 marks · Time: 31 minutes

Name: _____ Date: _____ Score: ____ / 40

Show your working for Sections B and C. Answers are on the last page — try every question first!

Section A — Choose the correct answer — 8 × 1 = 8 marks

1. 'व्याघ्रभीतः' (व्याघ्रात् भीतः) में कौन-सा समास है?

(a) पञ्चमी तत्पुरुषः **(b)** तृतीया तत्पुरुषः
(c) कर्मधारयः **(d)** बहुव्रीहिः

2. 'विशालवृक्षः' (विशालः वृक्षः) में कौन-सा समास है?

(a) पञ्चमी तत्पुरुषः **(b)** कर्मधारयः
(c) उपपद तत्पुरुषः **(d)** तृतीया तत्पुरुषः

3. 'सिंहव्याघ्रौ' (सिंहः च व्याघ्रः च) में कौन-सा समास है?

(a) तृतीया तत्पुरुषः **(b)** कर्मधारयः
(c) द्वितीया तत्पुरुषः **(d)** द्वन्द्वः

4. 'पदच्युतः' का सही विग्रह है:

(a) पदाय च्युतः **(b)** पदे च्युतः **(c)** पदात् च्युतः **(d)** पदेन च्युतः

5. 'मासपूर्वः' का सही विग्रह है:

(a) मासात् पूर्वः **(b)** मासस्य पूर्वः **(c)** मासेन पूर्वः **(d)** मासाय पूर्वः

6. 'छात्राः च शिक्षकाः च' — इस विग्रह का समस्तपद है:

(a) छात्रशिक्षकाः **(b)** लाभालाभौ **(c)** सिंहव्याघ्रौ **(d)** गजाश्वौ

7. 'गृहात् निर्गतः' — इस विग्रह का समस्तपद है:

(a) बन्धनमुक्तः **(b)** गृहनिर्गतः **(c)** पदच्युतः **(d)** व्याघ्रभीतः

8. बहुव्रीहि समास के विग्रह में प्रायः कौन-से पद आते हैं?

(a) समीपम्, सहितम् **(b)** यस्य, यस्याः, येन आदि (यत् शब्द के रूप)
(c) च, च **(d)** प्रति, अनु

Section B — Short answer — 8 × 2 = 16 marks

9. इस विग्रह का समस्तपद लिखिए: 'पङ्के जायते इति'

10. इस विग्रह का समस्तपद लिखिए: 'रथस्य पश्चात्'

11. इस विग्रह का समस्तपद लिखिए: 'लाभः च अलाभः च'

12. 'लम्बकर्णः' का विग्रह कीजिए।

13. 'अहिनकुलम्' का विग्रह कीजिए।

14. 'ग्रामगतः' का विग्रह कीजिए।

15. समास का नाम लिखिए: (क) शुभ्रवस्त्रम् (शुभ्रं वस्त्रम्) (ख) धनहीनः (धनेन हीनः)

16. समास का नाम लिखिए: (क) मातृसदृशः (मात्रा सदृशः) (ख) वृक्षमूलम् (वृक्षस्य मूलम्)

Section C — Word problems — 4 × 4 = 16 marks

17. इन समस्तपदों का विग्रह कीजिए और समास का नाम लिखिए: (क) यथानियमम् (ख) गुणयुक्तः (ग) बालकबालिके

18. इन विग्रहों के समस्तपद बनाइए: (क) गृहं गतः (ख) निर्गतं धनं यस्मात् सः (ग) उदारं चरितं यस्य सः

19. विग्रह करके इन समस्तपदों को तत्पुरुषः और बहुव्रीहिः में छाँटिए: 'कमलनयना', 'निर्धनः', 'सुन्दरबालिका', 'पाकशाला', 'कार्यकुशलः', 'चन्द्रमुखी'

20. इनमें कौन-सा समास है? नाम लिखिए: (क) सहर्षम् (हर्षेण सहितम्) (ख) वनचरः (वने चरति इति) (ग) उपगृहम् (गृहस्य समीपम्)

Want another sheet on this chapter? In the Ambiful Worksheets app every sheet is new, with its answer key, and your child never gets the same question twice.
Scan the code to get the free app, or open **worksheets.ambiful.com/get**

Answer key

समासः · AW-10SK-SMS-2026-V1 · For parents — fold back or tear off before handing the sheet to your child.

Q	Answer	Working
1	**(a) पञ्चमी तत्पुरुषः**	—
2	**(b) कर्मधारयः**	—
3	**(d) द्वन्द्वः**	—
4	**(c) पदात् च्युतः**	पञ्चमी तत्पुरुषः
5	**(c) मासेन पूर्वः**	तृतीया तत्पुरुषः
6	**(a) छात्रशिक्षकाः**	द्वन्द्वः
7	**(b) गृहनिर्गतः**	पञ्चमी तत्पुरुषः
8	**(b) यस्य, यस्याः, येन आदि (यत् शब्द के रूप)**	—
9	**पङ्कजम्**	उपपद तत्पुरुषः
10	**अनुरथम्**	अव्ययीभावः
11	**लाभालाभौ**	द्वन्द्वः
12	**लम्बौ कर्णौ यस्य सः**	बहुव्रीहिः
13	**अहिः च नकुलः च तयोः समाहारः**	द्वन्द्वः
14	**ग्रामं गतः**	द्वितीया तत्पुरुषः
15	**(क) कर्मधारयः (ख) तृतीया तत्पुरुषः**	—
16	**(क) तृतीया तत्पुरुषः (ख) षष्ठी तत्पुरुषः**	—
17	**(क) नियमम् अनतिक्रम्य (अव्ययीभावः) (ख) गुणैः युक्तः (तृतीया तत्पुरुषः) (ग) बालकः च बालिका च (द्वन्द्वः)**	—
18	**(क) गृहगतः (ख) निर्धनः (ग) उदारचरितः**	—
19	**तत्पुरुषः: पाकशाला (पाकाय शाला), कार्यकुशलः (कार्ये कुशलः), सुन्दरबालिका (सुन्दरी बालिका); बहुव्रीहिः: कमलनयना (कमले इव नयने यस्याः सा), चन्द्रमुखी (चन्द्रः इव मुखं यस्याः सा), निर्धनः (निर्गतं धनं यस्मात् सः)**	—
20	**(क) अव्ययीभावः (ख) उपपद तत्पुरुषः (ग) अव्ययीभावः**	—